

Література

1. Мартин Джон Д., Петти Вільям Дж. VBM-управление, основанное на стоимости. Корпоративный ответ революции акционеров / Пер с англ.; научн. ред. О.Б. Максимовой, И.Ю. Шараповой. — Днепропетровск: Баланс Бизнес Бук, 2006. — 272 с.
2. Степанов Д. Value-Based Management и показатели стоимости // [Электронное издание]. — Режим доступа — www.hr-portal.ru/article/value-based-management-i-pokazateli-stoimosti
3. Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции: Пер с англ. — М.: ИНФРА-М, 2001. — XII, 1028 с.
4. Рутгайзер В.М. Оценка стоимости бизнеса. Учебное пособие. — М.: Маросейка, 2007. — 448 с.
5. Мендрул О.Г. Управління вартістю підприємств: Монографія [Текст] / О. Г. Мендрул. — К.: КНЕУ, 2002. — 272 с.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2011 р.

УДК.: 338.434

В. В. Саханда, асистент ДВНЗ,
«Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

На основі даних з відкритих джерел та законодавства України розглядається проблема фінансування діяльності аграрних підприємств в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: фінансування аграрних підприємств, джерела фінансування, аграрні підприємства, емісія акцій, вихід на біржу.

На основе данных из открытых источников та законодательства Украины рассматривается проблема финансирования аграрных предприятий в современных условиях деятельности.

Ключевые слова: финансирование аграрных предприятий, источники финансирования, аграрные предприятия, эмиссия акций, выход на биржу

Based on data from open sources and Ukrainian legislation considered the problem of financing agricultural enterprises in the modern business environment.

Key words: farm, private farm, farming — a business entity.

Постановка проблеми. Питання залучення капіталу та додаткового фінансування діяльності постає перед підприємством аграрної сфери часто. Кожне підприємство вирішує це питання по

своєму, оскільки існують багато різних потреб на які може використовуватися фінансування, а також багато його різних варіантів. Так для аграрного підприємства найчастіше постає потреба в обігових коштах навесні — під час посівної, а також починаючи з середини літа і до середини осені підчас жнив, а також для розширення обсягів виробництва продукції, розмірів підприємства та кількості техніки, або поголів'я на підприємстві. Різні потреби можуть фінансуватися з різних джерел.

Аналіз публікацій. Аналіз останніх досліджень по проблематиці фінансування діяльності підприємства дає змогу дійти висновку, що варіантів фінансування існує багато різних варіантів, але необхідно аналізувати переваги і недоліки кожного з них. При написанні статті використовувалися праці авторів: О.О. Єранкін, С.В. Гвардин, Ісаченкова О.Г, Шунькіна Г.О., Каламан О.Б.

Постановка завдання Метою написання статті є аналіз існуючих джерел фінансування для аграрного підприємства, та їх переваги та недоліки з деталізацією питань залучення акціонерного капіталу.

Виклад основного матеріалу. Питання залучення капіталу та додаткового фінансування діяльності постає перед підприємством аграрної сфери часто. І кожне підприємство вирішує це питання по своєму, оскільки існують багато різних потреб на які може використовуватися фінансування, а також багато його різних варіантів. Так для аграрного підприємства найчастіше постає потреба в обігових коштах навесні — під час посівної, а також починаючи з середини літа і до середини осені підчас жнив, а також для розширення обсягів виробництва продукції, розмірів підприємства та кількості техніки, або поголів'я на підприємстві. Різні потреби можуть фінансуватися з різних джерел

Розглянемо основні варіанти залучення капіталу підприємства з їх головними перевагами та недоліками. Основними варіантами залучення коштів, згідно пасиву балансу підприємства є залучення власних та позичкових коштів.

Засновники, або власники підприємства можуть збільшувати обсяги статутного капіталу, що може призвести, або до зміни часток основних засновників, чи в цілому до збільшення його обсягів без зміни часток власників. Цей процес переходячи на мову фондового ринку називається збільшенням рівня капіталізації компанії. Що позитивно впливає на перспективи розвитку бізнесу та ціни компанії. Хоча такі інвестиції засновників, чи інших фізичних та юридичних осіб може бути досить ризикова, за умови не стабільної ринкової ситуації та й плату, яку хоче отримати

інвестор іноді перевищують відсоткові ставки по кредитах банків, що негативно впливає на розвиток підприємства в довгостроковій перспективі.

Залучення коштів за рахунок власних джерел фінансування має багато можливих варіантів. Так збільшення коштів у діяльність підприємства можна досягти за рахунок вивільнення та перерозподілу пасивів і активів підприємства. Тобто проведення реструктуризації активів. Одним з варіантів такого перерозподілу є продаж обладнання та не профільних активів підприємства.

Ефективний розподіл прибутку підприємства, реалізація запасів готової продукції, приведення співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, або коефіцієнту фінансового лівериджу до оптимального співвідношення дає підприємству покращити не лише фінансові показники діяльності, а й оцінити ці зміни в грошовому виразі. Хоча обсяги таких вливань в економіку підприємства будуть залежати лише від обсягів самого підприємства та діяльності його менеджменту.

У цілому вливання грошових коштів у підприємство за рахунок власних джерел для підприємства не дуже поганим варіантом, але обсяги такого фінансування обмежені і на сучасному етапі розвитку економічних відносин. Але надмірне вливання коштів від сторонніх інвесторів для власників підприємства може призвести до непередбачуваних результатів таких, як втрата контролю над діяльністю підприємства його власниками, або частиною його власників.

Іншим варіантом залучення коштів, який у даний момент може вважатися одним з найпоширеніших є отримання кредитів в банківських установах. Таким чином підприємство в досить короткі строки може збільшити обсяги оборотних коштів підприємства, які можуть піти на потреби підприємства. Основною перевагою даного виду фінансування являється відносна простота отримання та швидкість залучення капіталу на підприємства, до недоліків можна віднести обмеженість обсягів фінансування та дороговизна залучення. Залучення довгострокових чи поточних кредитів має дуже багато ризиків. Тому перед прийняттям рішення про необхідність отримання кредитів необхідно враховувати доцільність залучення капіталу, розраховувати зміни, як у структурі капіталу, так і показниках платоспроможності, оскільки при умові, що підприємство не може оплатити свої борги протягом 3 місяців після настання останнього терміну оплати, щодо підприємства можуть почати процес банкрутства.

Нівелювання цих ризиків може виникати для підприємства за умови, що кредитором підприємства є його засновник чи власник. Таким чином власник може страхувати себе від недоотримання прибутку, а отриманий прибуток підприємством давати на його розвиток, або на стимулювання працівників.

Інший варіант залучення коштів — це випуск цінних паперів. Основними видами цінних паперів, що випускають підприємства, є:

- акції;
- облігації підприємств;
- інвестиційний сертифікат
- векселі;

Кожний з цих видів випускається для певних потреб підприємства і ці відмінності описані в Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок».

Згідно Закону, акція — іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства, включаючи право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також немайнові права, передбачені Цивільним кодексом України та законом, що регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств, і законодавством про інститути спільного інвестування.

Згідно ст. 7 закону, «Облігація — цінний папір, що посвідчує внесення його власником грошей, визначає відносини позики між власником облігації та емітентом, підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові облігації її номінальну вартість у передбаченій умовами розміщення облігацій строк та виплатити доход за облігацією, якщо інше не передбачено умовами розміщення.»

Інвестиційний сертифікат — цінний папір, який розміщується інвестиційним фондом, інвестиційною компанією, компанією з управління активами пайового інвестиційного фонду та посвідчує право власності інвестора на частку в інвестиційному фонді, взаємному фонді інвестиційної компанії та пайовому інвестиційному фонді [1, ст. 12].

Відповідно до ст. 14 Закону, «Вексель — цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця, або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю)».

Отже, ми бачимо, що варіантів випуску цінних паперів у підприємства дуже багато. Переваги та недоліки кожного з них треба враховувати при виборі варіанту фінансування. Більше детально зупинимося на процесі емісії акцій, так як він вважається одним з найефективніших та найбезпечнішим варіантом фінансування діяльності підприємства, за умови, що кошти інвесторів будуть направлені на ті цілі під які вони були залучені, і результати які були поставлені досягаються.

Там можна виділити ряд переваг, що дає публічне розміщення акцій підприємству:

— Доступ до ресурсів фондового ринку.

Розглянемо детальніше кожну з цих переваг, так доступ до ресурсів фондового ринку дає можливість компанії при правильній процедурі розміщення і гарним показникам і перспективам діяльності можна залучити дуже великі ресурси. Розглянемо обсяги розміщень компаній на біржових ринках.

Таблиця 1

СПОСОБИ РОЗМІЩЕННЯ КАПІТАЛУ ТА ЇХ РЕЗУЛЬТАТИ

Компанія	Фондовий майданчик	Спосіб розміщення	Обсяг розміщення %	Обсяг залучення інвестицій млн дол.США	Обсяг залучення інвестицій на 1 % акцій
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Кернел	Варшавська фондова біржа	SPO	6,25	81,4	13, 024
Авангард	Лондонська фондова біржа	IPO	20	187,5	9,375
Агротон	Варшавська фондова біржа	IPO	26,2	54,3	0,48
Мілкленд	Варшавська фондова біржа	IPO	22,4	78	3,48
Агроліга	NewConnect ВФБ	PP	16,67	1,3	0,058

Як бачимо, обсяги залучення дуже різняться, але їх розміри досить суттєві. А ціна відсотку акцій компанії досить сильно коливається від перспектив компанії та тих результатів, що вона демонструє.

— Збільшення ринкової вартості компанії та в цілому капіталізації бізнесу, Наступний фактор впливає з попереднього, оскільки збільшення інвестицій в компанію, призводить до збільшення капіталізації компанії.

— Забезпечення підвищення ліквідності акцій компанії. При виході компанії на фондові ринки їх акції стають загальнодоступними для продажу та купівлі за ринковими цінами для всіх зацікавлених сторін, а отже компанія може їх реалізувати в будь-який момент.

— Підвищує кредитну та інвестиційну привабливість компанії. Компанії якій довірили кошти велика кількість інвесторів більш приваблива ніж компанія, яка є закритою для зовнішнього оточення, що позитивно впливає на бажання інвестувати в неї кошти.

— Покращення умов для збереження контролю за компанією. Умовою виходу компанії на ринок капіталів є прозора система управління та прийняття рішень. Звітність повинна відповідати вимогам міжнародних стандартів. І в результаті таких перетворень як інвестори так і управлінський персонал має кращу поінформованість про стан справ в компанії.

— Посилення економічної безпеки власників компанії. Диверсифікація прав власності на компанію позитивно впливає розвиток бізнесу, так зменшується можливість рейдерських атак, оскільки вартість акцій може бути відносно не високою, але їх кількість і розпорошення значним, для того, щоб концентрувати все в одних руках.

— Відсутність боргового тягаря. Так як інвестиції у компанію є не борговим джерелом фінансування баланс компанії не переобтяжується кредитами, які потрібно віддавати через деякий час. Відсутність кредитів підвищує показники ефективності використання капіталу підприємства.

Хоча наряду з перевагами, що одержує компанія є і чимало недоліків. Розглянемо основні з них:

Втрата контролю за управлінням компанії. Оскільки з отриманням статусу публічної компанії процес прийняття рішень по ключовим питанням повинен проходити певну процедуру. За прийняттям рішень слідкують більшість акціонерів і будь-які дії повинні бути виважені та продумані.

Вся діяльність націлена на кінцевий результат та перспективи розвитку — тобто компанія може відмовлятися від операцій, що приносять гарні результати тепер, але в майбутньому можуть зменшити очікувані результати.

Дороговизна виходу на фондовий ринок, оскільки компанії необхідно відповідати вимогам, що ставиться як до фінансової звітності, до структури управління компанії, прозорості та коректності бізнес процесів. То компанія повинна перебудуватися і для цього залучати велику кількість аудиторів, консультантів, радни-

ків, юристів. Але як показує практика такі витрати виправдовуються як особисто для власників, якщо вони навіть на певному етапі відмовляються від розміщення акцій.

Отже можна зазначити, що для кожної проблеми що виникає перед підприємством виникає багато варіантів їх розв'язання. Так для фінансування проектів та діяльності підприємства існують багато різних шляхів і кожне підприємство повинно оцінювати які заходи будуть більш ефективними для конкретного варіанту, але і не забувати про майбутні перспективи розвитку та управління аграрними компаніями.

Література

1. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок»
2. IPO: Стратегия, перспективы и опыт российских компаний / С.В. Гвардин. — М.: Вершина, 2007 — 264 с.
3. Гривківська О.В. Джерела фінансування підприємств аграрного сектора економіки // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. — 2004. — Вип. 4 (35). — С. 89—92.
4. Каламан О.Б. Нетрадиційні джерела фінансування підприємств сільського господарства. — С. 25—29.

Стаття надійшла до редакції 29.04.2011 р.

УДК 631.11

Н. І. Степаненко, канд. екон. наук,
І. М. Волкова, канд. екон. наук,
Житомирський національний
агроекологічний університет

СОЦІАЛЬНІ-ЕКОЛОГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті обґрунтовується необхідність адаптації діяльності аграрних підприємств до умов маркетингового середовища з метою забезпечення конкурентоспроможності. Запропоновано розглянути диверсифікацію діяльності аграрних підприємств як один із альтернативних механізмів мінімізації ризиків агробізнесу.

Ключові слова: маркетингова діяльність аграрних підприємств, імператив, диверсифікація, моніторинг.

В статье обосновывается необходимость адаптации деятельности аграрных предприятий к условиям маркетинговой среды с целью обеспечения конкурентоспособности. Предложено рассматривать дивер-